

DPN 5343

Title: वास्तुशान्ति VĀSTU ŚĀNTI

Run. No. 6034

Cat. No.

Micro. No.

Subject शान्तिविधि
Propitiatory ritual

Religion: Hindu / Bauddha

Language: Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 23.5 x 11 Folios 12 Lines (in a page) 8

Compl. / Incompl.

Chapt. / act /

Author / translator

Scribe / donor

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script: New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. :

Material: palmleaf / paper / thyasaphu / white

Condition: fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

↓ श्रीगणेशायनमः ॥ अथ गृहदानं ॥ कौर्मे ॥ शान्तिः सर्ववित्तपूर्णं गृहमपि प्राप्नुयै दक्षिणं द्विजे
दत्वा ब्रह्मलोकं व्रजेन्नर इति ॥ गारुडे ॥

CENTIMETERS

25

15

10

5

0

Cms.

5

10

15

20

25

30

वास्तुशान्ति

वा.शं. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ गृहदानं ॥ कौर्मे ॥ शक्तिः सर्वविनेन पूर्णं गृहमपि त्रिधा सदक्षिणं द्वि
 १ जैदत्वा ब्रह्मलोकं व्रजेन्नर इति ॥ गारुडे ॥ ऐष्टिकं दारुकं वापि मृन्मये वापि शक्तिः ॥ सर्वो
 पकरणोपेतं यो दद्याद्विपुलं गृहं ॥ ब्राह्मणाय दरिद्राय विदुषे च कुटुंबिने ॥ सर्वकामसमा
 युक्तो ब्रह्मसायुज्यमाप्नुयादिति ॥ ब्रह्मवैवर्ते ॥ नगार्हस्थात्यरो घर्मो नैव दानं गृहात्यरं ॥ नान
 तादधिकं पापं न पूज्यो ब्राह्मणाय र इति ॥ गृहनिर्माणकारमाह नारदः ॥ स्नानागारं दिशि प्रा
 च्यामाग्नेय्यापंचनालयं ॥ याम्यां शयनगृहं च नैऋत्यां वास्त्रमंदिरं ॥ वास्त्रमंदिरं वा राज्ञां ॥ प्र
 तीच्यां भोजनागारं वायव्यां पशुमंदिरं ॥ भांडागारं तूत्तरस्यां मेशान्यां देवमंदिरमिति ॥ कुर्या
 दिति शेषः ॥ तत्र कूपे दिग्विदिशेषफलं देवीपुराणे ॥ पूर्वमाश्रित्य कर्तव्यः कूपस्यादनिले

राम
 १

पिवा ॥ न पूर्वव्यत्ययं कुर्यान्नव्यदेवा लयाद्गृहादिति ॥ कृतं मयमदं लोके तथा चास्यग्निर्जभयं ॥ वा
 यव्यां चापि देवस्य भयं जायते कृतमिति ॥ वराहमिहिरः ॥ पुष्टिं भूतिं पुत्रहानिं पुरं धीनां मृत्युं
 संपदं वास्त्रवायां ॥ किंचित्तोऽयं दिक्षु पूर्वादिकुर्यात्कूपो मध्ये गृहमर्थक्षयं चेत्यादि ॥ मात्स्ये ॥ दे
 वतापंचकं तत्र चत्वारिंशत्समावृतं ॥ पूजयित्वा यथान्यायं ततो दद्याद्गृहं गृही ॥ पूजयित्वा स्वयं
 वास्तुशान्तिकृत्वादित्यर्थः ॥ अथ प्रसंगात्संक्षेपेण वास्तुशान्तिप्रयोगः ॥ कर्ता शुभे दिने आच
 म्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य अस्य वास्तोः शुभतासिध्यर्थं वास्तुशान्तिकरिष्ये इति संक
 ल्प्य तदंगतया गणेशपूजां स्वस्तिवाचनमाहूतपूजाभ्युदयिकश्चाद्याचार्यब्रह्मविष्णवरणानि
 कृत्वा यथाविभवं वस्त्रालंकारादिभिः पूजयेत् ॥ ततः आचार्यो यदन्नसंस्थितं भूतं ॥ अपक्रामे

वा.शं.

२

तुभूतानीत्येताभ्यां॥भूतमेतपिशाचाद्याअपक्रामंतुराक्षसाः॥स्थानादस्माद्वर्जं त्वन्यान्मीकारोभि
र्भवंत्विमानितिअनेनसर्षपालिकीर्यपंचगव्येनशुचीबोहव्याइत्युच्येनपुनंतुमादेवजनाइ
त्युच्यते॥गृहमाविभीत॥एतोन्निद्रवितित्युच्येन॥गृहंसंप्रोक्ष्यगृहमध्येप्राच्यामैराग्न्यावाचु
तुरस्त्रंचतुरंगुलोच्चं हस्तमितं स्थंडिलं कृत्वा तत्प्रेरानादिकोणचतुष्टयेचतुरोत्तोरकीलानिवे
रयानेनमंत्रेणप्रतिकीलारेषणमावृतेन॥विशंतुभूतलेनागान्तोकपालाश्चसर्वदाः॥अस्मि
न्नाहेवतिष्ठंतुआयुर्वलकराःसदेतिमंत्रेणनिखनेत्॥ततश्चानकोणादिक्रमेणचतुर्भुकोणे
षु॥अग्निभ्योप्यथसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः॥तेभ्योबलिंप्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तम
म्॥ततोरोषणक्रमेणमाषतंतुलबलीनूदघातू॥नैऋत्याधिपतिश्चैव नैऋत्यायेचराक्षसाः॥

राम

२

बलितेभ्यःप्रयच्छामिसर्वेगृहंतुमंत्रितं॥नमोस्तुवायुरक्षेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः॥बलितेभ्यः
प्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तमं॥रुद्रेभ्यश्चैवसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः॥बलितेभ्यःप्रयच्छामि
गृहंतुसततोत्तुकाः॥इतिचतुःकोणेषुदघातू॥स्थंडिलोपरिकुंकुमादिनाहेमरूप्यवालाकयावा
प्राक्ष्यश्वायताःप्रागंताउदकंसंस्थाकंगुलांतरांप्रणवादिनमोतैर्दशनामभिर्दशारेखाःकुर्या
त्॥ॐ इशानायै नमः॥१॥ॐ यज्ञोवत्यै॥२॥ॐ कान्तायै॥३॥ॐ विशालायै॥४॥ॐ प्राणवाहि
त्यै॥५॥ॐ सत्यै॥६॥ॐ सुमत्यै॥७॥ॐ नंदायै॥८॥ॐ सुभगायै॥९॥ॐ सुरधायै॥१०॥
इतिदशारेखाःकृत्वापथा॥ॐ हिरण्यायै॥११॥सुव्रतायै॥१२॥ॐ लक्ष्म्यै॥१३॥ॐ विभूत्यै॥१४॥
ॐ विमलायै॥१५॥ॐ प्रियायै॥१६॥ॐ विजयायै॥१७॥ॐ बालायै॥१८॥ॐ विशोकायै॥१९॥ॐ इडा

वा. शा. ३
 ये. ॥ १० ॥ इति दक्षिणोत्तरायताः प्राक् संस्थादशारे
 स्वाः कुर्यात् ॥ एवमेकाशीतिपदं संतुल्य संपद्यते
 ॥ तत्र मध्यस्थ नवमकोटानिरेखा मार्जने नैकी
 कुर्यात् ॥ एतन् नवपदं ब्रह्मस्थानं ॥ तस्य चतुर्दि
 क्षुब्धत्वारिपदानि विदिक्षुः श्रृंगलाकाराणि द्वाद
 शकोणचतुष्टयो भयतश्चाश्विति विंशत्येक
 पदानि अवशिष्टानि प्रतिदिशं पंचपंचेति विंश
 तिदिपदानि ॥ तेषु मणवाद्यैश्चतुर्थ्यैर्नमो नैर्वै

१	२	३	४	५	६	७	८	९
३३	३३						३४	३४
३५		३५		३५		३५		३५
३६				३६				३६
३७		३७				३७		३७
३८								३८
३९		३९		३९		३९		३९
४०	४०						४०	४०
४१		४१		४१		४१		४१
४२								४२

राम
 ३

क्षमाणनामभिर्देवतावास्यस्थापयेत् ॥ तत्रैशानकोणपदे वास्तोः शिरसि ॐ शिखिने नमः शि
 खिनमावाहयामि ॥ १ ॥ तद्दक्षिणे कपदे दक्षिणनेत्रे ॐ पर्जन्याय ॥ २ ॥ तद्दक्षिणे ततोऽपि पश्चिम
 तदिति पदद्वये दक्षिणश्रोत्रे ॐ जयंताय ॥ ३ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणांसे ॐ कुलिशायुधाय
 ॥ ४ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ ॐ सूर्याय नमः ॥ ५ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाह्वे ॐ सत्या
 य नमः ॥ ६ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणकूर्परे ॐ भृशाय नमः ॥ ७ ॥ तद्दक्षिणे अंसपुंक्तिगतैकपदे द
 क्षिणप्रवाहौ ॐ आकाशाय ॥ ८ ॥ आग्नेयकोणपदे दक्षिणप्रवाह्वे ॐ अग्नये ॥ ९ ॥ तत्पश्चि
 मेकपदे दक्षिणमणिबंधे ॐ पूलेन ॥ १० ॥ तत्पश्चिमे ततोऽप्युत्तरद्वये दक्षिणपार्श्वे
 ॐ वितथाय ॥ ११ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणपार्श्वे एव ॐ गृहक्षताय ॥ १२ ॥ तत्पश्चिमप

वा. शा. ४ दहयेदक्षिणोरो अं यमाय ॥ १३ ॥ तत्त्वश्चिमपदहयेदक्षिणजानौ अं गं वीय ॥ १४ ॥ तत्त्वश्चिम
 पदहयेदक्षिजं घायां अं भं गराजाय ॥ १५ ॥ तत्त्वश्चिमेवात्यपंक्तिगतैकपदेदक्षिणस्फिचि अं म
 गाय ॥ १६ ॥ नैऋत्यकोणपदैकपदेपादयोः अं पितृभ्योन ॥ १७ ॥ तदुत्तरैकपदेवामस्यिचि अं
 दौवारिकाय ॥ १८ ॥ तदुत्तरेतौपिप्रागितिपदहयेवामजं घायां अं सुग्रीवाय ॥ १९ ॥ तदुत्तरप
 दहयेवामजानौ अं पुष्पदेताय ॥ २० ॥ तदुत्तरपदहयेवामोरो अं जलाधिपाय ॥ २१ ॥ तदुत्तरपद
 हयेवामपार्श्वे अं सुअराय ॥ २२ ॥ तदुत्तरपदहयेवामपार्श्व एव अं शोषाय ॥ २३ ॥ तदुत्तरेवात्य
 पंक्तिगतैकपदेवाममणिबं धे अं पापाय ॥ २४ ॥ वायव्यकोणपदेवाममवाहौ अं रोगाय न ॥
 ॥ २५ ॥ तत्प्रागेकपदेवाममवाहवे अं अहिर्बुध्याय ॥ २६ ॥ तत्प्राकूततौपिदक्षिणेचैतिपदह

राम
 ४

येवामकूर्परे अं मुत्वाय ॥ २७ ॥ तत्प्राकूपदहयेवामवाहौ अं भल्लाटाय ॥ २८ ॥ तत्प्राकूपदहयेवा
 मवाहवे अं सोमाय ॥ २९ ॥ तत्प्राकूपदहयेवामांसे अं सर्पेभ्योन ॥ ३० ॥ तत्प्राकूपदहयेवामश्रो
 त्रे अं अदितये ॥ ३१ ॥ तत्प्राकूवात्यपंक्तिगतैकपदेवामनेत्रे अं दितये ॥ ३२ ॥ ततआग्नेयको
 णपदाधः कोणपदेवामहस्ते अं अणाय न ॥ ३३ ॥ नैऋत्यपदाधः कोणपदैकपदे अं सावित्रा
 य ॥ ३४ ॥ वायव्यकोणाधः कोणपदेवामहस्ते अं जयाय ॥ ३५ ॥ ईशानकोणपदाधः को
 णपदेमेद्रे अं रुद्राय ॥ ३६ ॥ मध्यगतनवकोष्टकब्रह्मपदसंलग्नप्रागादिपदत्रयेदक्षिण
 स्तने अं अर्यमो न ॥ ३७ ॥ तदक्षिणैकपदेदक्षिणहस्ते अं सवित्रे न ॥ ३८ ॥ तत्त्वश्चिमेवब्रह्मसं
 लग्नपदत्रयेजहरेदक्षिणभागे अं विवस्वते न ॥ ३९ ॥ तत्त्वश्चिमेकपदेवृषणयोः अं विव

25

वा. धाधिपाय॥४०॥ तदुत्तरब्रह्मसंलग्नपदत्रये वामजठरभागे ॐ मित्राय॥४१॥ तदुत्तरेकपदे
 वामहस्ते ॐ राजयक्ष्मणेन॥४२॥ तत्प्राक्पदत्रये वामस्तने ॐ पृथ्वीधराय नमः॥४३॥ तत्प्रा
 गैकपदे उरसि ॐ आपवत्साय नमः॥४४॥ ततो मध्यनवपदे हन्ताभ्योः ॐ ब्रह्मणे नमः॥४५॥
 तदुत्तरे वास्तोष्पते वसिष्ठो वास्तोष्पति स्त्रिष्टुपुष्टपवास्तुप्रतिष्ठापने विनियोगः॥ ॐ वास्तो
 ष्पते प्रतिजानीत्युक्ताः दे॥४६॥ इति सुवर्णादिप्रतिमा मन्त्र्युत्तारणपूर्वकं संस्थाप्य मंडलाद्
 हिरीशानादीकोणचतुष्टयेषु ॐ चरक्यै नमः॥४७॥ ॐ विदायै नमः॥४८॥ ॐ पूतनायै॥४९॥
 ॐ पापराक्षस्यै नमः॥५०॥ ततः पूर्वादिचतुर्दिक्षु ॐ स्कंदाय नमः॥५१॥ ॐ अर्यम्भे नमः॥५२॥ ॐ
 जंभकाय॥५३॥ ॐ पिलिपिछाय॥५४॥ ततः पूर्वादिचतुर्दिक्षु ॐ इंद्राय॥५५॥ ॐ अग्नये॥

राम

५

15

10

5

॥५६॥ ॐ यमाय॥५७॥ ॐ निऋतये॥५८॥ ॐ वरुणाय॥५९॥ ॐ वायवे॥६०॥ ॐ कुबेराय॥
 ॥६१॥ ॐ ईशानाय॥६२॥ इत्यावास्तुपीठदेवताभ्यो नम इति संपूज्य मंडलादीशान्याकल
 शं संस्थाप्य तत्र वरुणाय नम इति वरुणं संपूज्य मूर्तयेत्॥ यथामेरुगिरेश्वरं देवानामालयः स
 दा॥ तथा ब्रह्मादिदेवानां गृहे मम स्थिरो भव॥ इति संप्रार्थ्य ततः स्वतंत्रस्थं उलेनि स्थापनादि
 चक्षुष्यं ते उदुंबरादिसमितिलाल्यैर्वास्तुमंडलदेवताभ्यो नाम संप्रैर्वास्तुमंत्रेण चतुस्तास्त्रिष्ट
 कदादि पूर्णाहुत्यं तं कुर्यात्॥ ततो मंडलदेवताभ्यः स्त्रिंशो नैऋतपायसबलिर्नम इत्यादिवली
 र्दत्वा कृष्णपाज इति सूक्तादिनामंडलं त्रिसूच्यावेष्टयित्वा कलशोदकेन यजमानमभिषि
 ष्य पुनः संपूज्य यथाशक्ति दक्षिणां दत्वा ब्राह्मणाभ्योजयेदिति केचित्॥ शारदातिलके तु हो

0 cms.

5

10

15

20

25

30

वा. शा. मोनोक्तः तिलादिद्रव्याणां विकल्प इति मयूखकारः ॥ इदानीं तु नवग्रहसंकलित एव प्रयोगं
 कुर्वेति सांप्रदायिकाः ॥ तद्यथा ॥ यथा मेरुगिरेश्चंगमिति प्रार्थनोत्तरं वास्तुमंडलान्नैऋत्यां
 पश्चिमायां वाकुंडे स्थंडिले वा वरदानामानमग्निप्रतिष्ठाप्याग्नेरीशान्यां ग्रहानूग्रहकलत्रां
 च संस्थाप्य तत्र बरुणं संपूज्य देवदानवसंवाद इत्याद्यैः संप्रार्थ्या न्वादध्यात् अस्मिन्वास्तुशां
 निकर्मण्यन्वाधानं करिष्ये अस्मिन् न्वाहिते त्यादिचतुष्टये तमुक्तात्र प्रधानं ॥ आदित्यसो
 मं भौमं बुधं वरुणं शुक्रं चानिराहुं केतुं एताः प्रधानदेवताः प्रत्येकं अष्टोत्तरशताष्टविंश
 तिरष्टाष्टसंख्याकाभिर्वा अकारिस्मिच्चर्वा ज्वाहुतिभिः तथा इश्वरं उमां स्कंदं विसुब्रह्माणं इन्द्रं
 मं कालं त्रिचगुप्तं अग्निं अपः भूमिं विष्णुं इन्द्रं द्राणीं प्रजापतिं सप्तर्षीं ब्रह्माणं विनायकं दुर्गां वा

राम
 ई

पुं आकाशं अश्विनौ वास्तोस्पतिं क्षेत्रपालं इन्द्रं अग्निं यमं निचरं तिवरुणं वायुं कुबेरं इशानं ए
 ताः प्रधानदेवांश्चेततत्समिच्चर्वा ज्वाहुतिभिः तथा शिविनं पर्जन्यं जयंतं कुलिशायुधं सूर्यं
 सत्यं भृशं आशं वायुं पूषणं वितथं गरुक्षतं यमं धर्मं भृंगराजं मृगं पितृन् दौवारिकं सुम्रीवं
 पुष्पदंतं जलाधिपं असुरं शौषपां रोमं अहिवुध्यं मुख्यं मल्लाटं सोमं संपदिंति अदितिं आपं
 सावित्रं जयं रुद्रं अर्यमां सवितारं विवस्वतं विबुधाधिपं मित्रं राजयक्ष्माणं रथीधरं आपव
 तं ब्रह्माणं चरकीं विदारीं पूतनां पापराक्षसीं स्कंदं अर्यमां जंभकं पिलिपिंशं एताः प्रधानदेव
 ताः प्रतिद्रव्यमष्टोत्तरशतसंख्यायावाप्तोस्पतिं चरुवारं वृषवास्तोस्पतिं पंचवारं पंचभिर्विल
 फलैः सद्दीजैर्वा यक्ष्ये शेषेण सिद्धं कृतमित्यादि आज्यभागं ते यजमान इदं उपकल्पितं हव

वा. ३॥ नीयद्रव्यं जन्वा धानोक्तदेवताभ्यः नमस्तेत्युक्तोत्तरजेत् ॥ तत आचार्योदयः गृहोभ्यो होमं कृत्वा
 यवतिलसमिदाज्यपायसैः शिख्यादिपिलिपिष्ठांताभ्यः त्रिपंचाशद्देवताभ्यो नाममंत्रैः प्रत्ये
 कमष्टाविंशत्यष्टासंख्याकाभिराहुतिभिर्वाहुत्यावास्तोष्यति नैतैरेवद्रव्यैर्विवक्षितसंख्यया
 हुत्वाश्वलायनोक्तवास्तोष्यतेति चतसृभिः प्रत्यक्षमृगं ते स्वाहाकारं पठन्नुहयात् ॥ नात्र
 स्वाहाकारं ते होमः ॥ यदादिहोमे तु वास्तोष्यत इति चत्वारो मंत्राः एकैकेन च मंत्रेण सप्तविंश
 तिसप्तविंशतिराहुतयः इत्यष्टोत्तरशतं ॥ तत एतैश्चतुर्भिर्वास्तोष्यते ध्रुवास्थूणमित्येकया च
 एवं पंचभिः पंचवित्युक्ता नितही जानिया जुहुयुः ॥ तत आचार्यः स्तिरूरादिप्रायश्चित्त
 होमांते यजमानो लोकपालेभ्यो गृहपीठदेवताभ्यश्च बलिंदत्वा पूर्णाहुतिं हुत्वा शिख्यादि

रम

७

पंचचत्वारिंशद्देवताभ्यो शिविनेषपायसवलिनममदत्वा युक्तिपूर्वकं सर्वेभ्योपि बलिंदत्वा शिख्या
 दिप्रीतयेकां च नंदिजभ्यो ब्रह्मप्रीतये धेतुं च दत्वा ॥ तत गृहकलशवास्तुकलशोदकेन ऋत्विग्भि
 रभिषिक्तो यजमानो ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्वा वायादितु र्यधोषपूर्वकं आचार्यः ऋत्विग्भिः सकु
 रंबो यजमानः राक्षोघ्नपावपामानमंत्रैः गृहं त्रिसूच्या वेष्टयित्वा समं तात् ग्रीहियवमतीभिराद्रि
 हिरं एवमवधा यशं ताती ये नरां न्द्रं दग्नीति पंचदश ऋग्भिरिति नारायणवृत्तिः राताती ये
 न रकेद्यावा एधिधीति पंचविंशति ऋग्भिः समुच्चयेति वेत्स्यन्ते ॥ तेन न चारां कानचोत्तरं ॥
 त्रिः प्रदक्षिणं परिब्रजन् प्रोक्षत्यविच्छिन्नया चोदकधारया पोहिष्ठा मयोभुय इति तच्चेन ततो
 ऽविच्छिन्नां क्षीरधारं च परितो दत्वा वास्तुपीठमध्यनय परे सुरूपा एधिधीं ध्यात्वा एधिद्यै

25

वा. वा. नम इति संपूज्य सर्वदेवमयं वास्तु सर्वदेवमयं परमिति पठित्वा ततो ग्रहस्याग्नेयगणे कौयजमानप
 देन जानुमात्रे वा त्वा मध्ये गोमये नोपलिप्य शुभ्रचंदनपुष्पाक्षतैः रत्नैः कृत्य सर्वधान्यबीजानि द
 ध्योदनं च क्षिप्त्वा नवजलपूर्णकलशं शतैकपुष्पयुतं गंधाघर्षितमादाय जानुभ्यो मवर्तिगत्वा
 तज्जलं गर्ते ॐ नमो वरुणा येति मंत्रेण क्षिपेत् ॥ जलं प्रदक्षिणीवर्तेषु चोर्ध्वमुखे शुभं ॥ ततोऽप
 क्रमं त्येदिकायां शात्यादिसप्तधान्यानि दध्योदनं द्रौवालं फलपुष्पाणि च क्षिप्त्वा तुर्यधो वेणुपूर्व
 स्थापितवष्टु वास्तु प्रतिमा मानीय पेदिकायां संस्थाप्य पेदिकां पिधाय पठेत् ॥ पूजितो सिमया
 वास्तो हो माद्यै रर्चनैः शुभैः ॥ प्रसीद पाहिविश्वेश देहि मृगहजं सुखं ॥ वास्तुमूर्ते नमस्ते तुभूरा
 प्याभिरत प्रभो ॥ मद्गृहं धनधान्यादिसमृद्धं कुरु सर्वदेविति ततो मृत्पेदिकां गते स्थाप्य ॥ सखौ ल

राम
८

10

5

सागरं पृथ्वीं यथावरसि मूर्द्धनि ॥ तथा मां बहकल्याण संपत्संतु भित्तिं सहेति ॥ इति संप्रार्थ्य त
 धैवमृदागर्तं पूरयेत् ॥ मृदमापि क्येऽधिकं फलं ॥ सात्ये समं ॥ न्यूनत्वे न्यूनं ॥ गर्तो परिगोम
 येनोपलिप्य गंधपुष्पाक्षतादि निक्षिपेत् ॥ तत आचार्ये ब्रह्मकृत्विजश्च संपूज्य तेभ्यो दक्षि
 णां दत्त्वा ग्रहपीठदेवता वास्तुपीठदेवताश्च संपूज्य उतिष्ठन्नं लोस्यते. अभ्यारमि. यां तु दे
 वगणा इति विसृज्य ग्रहपीठ वास्तुपीठाचार्याय दद्यात् ॥ ततो आचार्यः प्रणीता विमो
 कादिसिद्धं कर्म समाप्या ज्जि विसर्जयेत् ततो यजमानो ब्रह्मशिर्या युदेशे न शतं शक्या
 वा ब्राह्मणान् भोजयिष्य इति संकल्प्य विप्रान् संपूज्य भूयसीदत्वा प्रमादात् कुर्वतां कर्म यस्य
 स्मृत्येत्युक्ता कर्मेश्वरार्पणं कृत्वा ब्राह्मणान् भोजयित्वा तेभ्यः शिवं चास्ति त्रिरुत्कारि

0

cms.

5

10

15

20

25

30

वा. शा. २ वं वास्तु इति विप्रश्चिर्ब्रूयुः ॥ ततो यथास्तुत्वं सुहृत्सुतो भुंजीतेति ॥ एवं विधिना प्रतिसंवत्सरं वा
 वास्तुपुजनं कार्यं ॥ तेन ग्रहसंबन्धिदुःखं नाभुयादित्युक्तं रात्रिविवेके ॥ महादेवतन्त्रेन श्रीदि
 वाकरसूरिणा ॥ रचिता वास्तुशांतेस्तु पदतिबुधतोषदा ॥ इति पौराणवास्तुशांतिप्रयोगः ॥
 इदानीं सूत्रोक्तांतिरभिधीयते ॥ सा च द्विजातीनां पूर्वोक्तया समुच्चीयते ॥ पूर्वोक्तायां त्व
 शक्तौ स्वर्गस्योक्तैव कर्तव्या ॥ तथा सिद्धिद्वैः ॥ बहुल्यं वास्वर्गस्योक्तं यस्य कर्म प्रकीर्तितं ॥ त
 स्य तावतिशास्त्रार्थे कृते सर्वं कृतो भवेदिति वचनात् ॥ येषां गृहे नास्ति तेषां श्रद्धाणां च पू
 र्वोक्तैव ॥ तस्याः सर्वत्र साधारण्येन विधानात् ॥ अतश्च न श्रद्धा मात्र विषये ॥ तस्याः गृहस्यो
 क्ता पूर्वया समुच्चीयते सांप्रदायिकैः ॥ अथाश्वलायनगृहस्योक्तवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ ३ ॥

राम
 २

तद्यथा ॥ काष्ठादिनिर्मितं संपन्नं धान्यादिसर्वोपस्करयुतं शोभने मुहूर्ते ब्राह्मणैः सह तुर्म
 घोषेण गृहं प्रविश्यामारम्ये प्राप्नुवो पवित्र्यदर्भेषु दर्भान्धारयमाणो च मयपत्मा सह
 प्राणाना यम्यदेशकालौ संकीर्त्य ममास्त्य वास्तोः शुभता सिध्यर्थं वास्तुशांतिं करिष्ये इति
 संकल्प्य तदंगत्वेन गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नांदीश्राद्धं च कृत्वा पूर्वो
 क्तवास्तुपीठदेवतास्थापनार्चनं होमवलिदानत्रिसूच्याग्रहवेष्टनाभिषेचनब्राह्मणभो
 जनसंकल्पान्तं कृत्वा आश्वलायनगृहस्योक्ता वास्तुशांतिं कुर्यात् ॥ शुचिदेशे च तत्रिःशि
 ला संस्थाप्य तासु दूर्वा निधाय तत्र मणिकसंज्ञं मन्त्रां संस्थाप्य ये देवैर्मन्त्रैः ॥ अधिआअ
 धिसंभवन्ति अरंगरोवावदीति त्रैधावद्देवत्रया ॥ इदमुहप्रशंसंतु अनिरामय वाध

वा.शो. १० तामिति वा ॥ ततो मणिकेजलमासिंचेदनेन मंत्रेण ॥ ऐतु राजा वरुणो रेवतीभिरस्मिंस्थाने निष्ठ
 तुमोदमानः ॥ इरावहं तो घृतमुक्षमाणा मित्रेण साकं सहसं विशंतिति ॥ ततस्तज्जलं पात्रांतरे
 आदाय तस्मिन्पूर्वाशमीशारवा उदुंबरशारवात्रीहियवान्कलं हिरं एयं चक्षित्वा दूर्वाभिः शारवा
 भ्यां च सर्वं गृहं प्रागादितः प्रदक्षिणं परित्रजन् प्रोक्षेत्रितेन कृतेन शंखेन्द्राग्नीतिपंचदश
 चस्य सूक्तस्य वसिष्ठो विश्वे देवाः त्रिष्टुप् गृहप्रोक्षणे विनियोगः सकृत्सूक्तपाठः इति नाराय
 णवत्यनुरोधेन ॥ वस्तुतस्तु शंतातीयेनेति ॥ इलेद्यावेति वर्गपंचकैरित्यन्ये ॥ एवं सति त
 मुच्चयेन कोपि विरोधः ॥ तद्यथा ॥ इलेद्यावेति पंचविंशतिर्चस्य सूक्तस्यासुतः आधिनमा राम
 शौपादौ लिंगोक्तदेवताजल्योत्ये त्रिष्टुभौ ॥ गृहप्रोक्षणे विनियोगः ॥ इलेद्यावापृथिवीवर्ग १०

अत्रापि सकृदेव सूक्तपाठः ॥ ततः प्रागादितस्त्रिरवधिन्तामुदकधारंदद्यादनेनापोहीतितचे
 न ॥ आपोहिष्टेति तच्चस्योवरीषः सिंधुद्वीपआपोमायत्री ॥ गृहस्य समं तादृशं यो विनियोगः ॥
 आपोहिष्टा ॥ १॥ अत्रापि सकृदेव मंत्रपाठः ॥ ततो वास्तुपीठं नैऋत्योपस्थिमायां वा कुंडे स्थंडि
 ले वा गृहस्याग्निं वरुणं नमस्कृत्य संस्थाप्य चत्वारिंशं गेति ध्यात्वा स्तोत्रं तिस्थात्वा तीपाके अ
 न्वाधानं करिष्ये ॥ अस्मिन् न्याहितेनावित्यादि चक्षुषी आज्येनेत्यंतमुक्तावप्रधानं
 वा स्तोत्रं तिचतुर्वारं चरुणा शोषेण सिष्टकृतमित्यादिसद्यो यक्ष्येत्यंतमुक्तान्वाधा
 यदध्वावर्हिषी सन्नत्यपरिसूम्हनादि पूर्णपात्रनिधानांतं कृत्वा वा स्तोत्रं तिचतुः
 कृत्वा तूलीं निरुप्य तत्तत्प्रायातथैव प्रोक्षावद्याताद्याज्यभागान्तं कृत्वा वदानधर्मे

वा. णचरुमवदायवास्तोष्यतरतिचतसृणां वसिष्ठो वास्तोष्यस्तिस्त्रिषु अंत्यागायत्री वा
 ११ स्तोष्यतिप्रधानचरुहोमेविनियोगः॥ अं वास्तोष्यते प्रति. देत्वा हा अत्र ऋगं ते स्वा हा कारं
 पठन् ॥ जुहुयात् ॥ न स्वा हा कारं ते होमः ॥ गृह्यतु प्रत्युचं हुत्वेत्युक्तैः एवं सर्वत्र ॥ वास्तोष्यते
 दं नमम १ पुनश्चरुमवदाय अं वास्तोष्यते प्रतः ॥ स्वा ॥ वास्तोष्यत य इदं ॥ १२ ॥ अं वास्तोष्यते
 वाग्मः नः स्वा हा वास्तोष्यतः ॥ १३ ॥ अमी व हा वः स्वा हा वास्तोष्यते दं नममेति सर्वत्र त्यजे
 त् ॥ १४ ॥ ततः स्विष्टकृदादि होमशेषं समाप्य शिष्टेन चरुणा न्येन स्वा दुव्यं जनपायसादि
 युतेन शतं तदद्वंद्विंशत्कावाभोजयेत् ॥ होमात्पूर्वत्रान्यः पाको न कार्यः ॥ ततः शिवं वा
 सु शिवं वा सु शिवं वा स्तिमित्रिः प्रत्युक्तैः सुहृद्युक्तो भुंजीतेति ॥ विशीर्णं गृहसज्जीक

राम
 ११

मूलादुपवेशं करोति। वेषोऽस्यु. यथा सन्। वसोः पवित्रमिति. नो। वसोः पवित्रमसि। य
 जमानस्य पशूनि. हृत्ति। यजमा. पशून्प्राहि। ब्रह्मा। अग्नीषोमप्रणयना यो नरेणधि
 षायां बालाद्वर्यपूर्वेणेत्यासे दक्षिणतः। प्रणयनीयाधानं। आज्याधि श्रयणस्तुक्सं
 मार्जनोद्वासनावेशणाग्निनिकृत्वा। आज्याधि श्रयणं। पर्यग्निकरणं। उद। प्रोक्ष
 णीर्धायति। अन्यो. ह। प्रोक्षणी। रासादयावर्हिहपसादयास्तुचौ संमृद्दी। पत्नीं
 संनस्य। आज्येनोदेहि। प्रोक्षणीर्निदधाति। स्पयोदक्प्रहारः। नपाण्योरवनेजनं
 । स्पय आतिथ्यवर्हिषो रासादनं। वेदाग्रनिष्पत्तिः। पात्रसंमार्गः। स्तुवानंतरम
 सेः स्तुवधर्मेण। प्रत्युष्टैः यः। उ। अनिशितो. मार्ज्मि। पुनः प्रतपनं। जुह्वनं

रंतूस्तीवसा होम हव न्याः संमार्गः ॥ ३ ॥ पभृत्प्राग्नित्रहरणे इडा पात्रीणां च यत्नेन रक्षणं ।
पत्नी संनहनं । आज्योद्वासनं । पत्न्या ज्यावेक्षणं । आज्यमंतःपात्येकरोति शाला द्वार्ये
मपरेण स्तेयजमान उपस्थे सोमं ब्रूयात् शाला द्वार्ये मपरेण सोमक्रयणी पदं परिकि
रति । चतुर्द्वैक आहवनीयस्योपयमनीष्वाग्नीध्रीयस्याक्षोपांजनेन । आज्यप्रोक्ष
णी रंतःपात्यदेना उत्सूय पभ्याज्यग्रहणं । आज्योत्सवनं । प्रोक्षण्याश्व । आज्यावे